

LAIKINŲJŲ APSAUGOS PRIEMONIŲ TAIKYMO SĄLYGŲ ANALIZĖ NAUJAUSIOJE TEISMŲ PRAKTIKOJE

Artur Doržinkevič

Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos
Privatinės teisės institutas
Elektroninis paštas: artdorzinkevic@mruni.eu

Pateikta 2023 m. spalio 11 d., parengta spaudai 2023 m. lapkričio 23 d.

DOI: 10.13165/JUR-23-30-2-08

Santrauka. Straipsnyje analizuojamos laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygos civiliniame procese. Kalbant apie pirmąją laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygą – tikėtiną ieškinio pagrįstumą, analizuojama šios sąlygos samprata, vertinama, koks teisėjo įsitikinimas būtinas norint nustatyti, kad ieškinytis yra tikėtinais pagrįstas. Taip pat analizuojama grėsmės teismo sprendimo įvykdymui, kaip antrosios būtiniosios sąlygos, samprata ir atskiriamos grėsmės ieškovo teisėms ir grėsmės teismo sprendimo faktiniam įvykdymui sąvokos. Galiausiai, vertinamas proporcingumo principo poveikis taikant laikinąsias apsaugos priemones ir analizuojama, ar proporcingumo reikalavimas gali būti laikomas laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlyga, atsižvelgiant į užsienio valstybių ir negriežtosios teisės šaltinių gerąją praktiką. Analizuojama aktuali Lietuvos ir užsienio teisės doktrina, teismų praktika.

Reikšminiai žodžiai: laikinosios apsaugos priemonės; laikinųjų apsaugos priemonių sąlygos; proporcingumas; civilinis procesas.

Įvadas

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso¹ (toliau – CPK) 144 straipsnis įtvirtina dvi būtinąsias laikinių apsaugos priemonių taikymo sąlygas – ieškinio tikėtiną pagrįstumą ir grėsmę teismo sprendimo įvykdymui. Nors šios sąlygos yra įtvirtintos įstatyme, tačiau įstatymas nedetalizuoja šių sąlygų sampratos, todėl jų aiškinimo vaidmuo tenka teismų praktikai, kuri nuosekliai formuoja šios srities praktiką². Naujausioje teismų praktikoje yra pateikta aktualių laikinių apsaugos priemonių taikymo sąlygų išaiškinimų. Pavyzdžiui, Lietuvos apeliacinis teismas pateikė išaiškinimą, kad, esant jau pritaikytoms laikinosioms apsaugos priemonėms ir pirmosios instancijos teismui atmetus ieškinį, nagrinėjant bylą iš esmės negalima iš naujo vertinti tikėtino laikinių apsaugos priemonių taikymo sąlygų³. Be to, buvo pakeista daugiau nei dešimtmetį galiojusi Lietuvos apeliacinio teismo praktika dėl pirmosios laikinių apsaugos priemonių taikymo sąlygos, kad „pagrįstos abejonės dėl ieškovo palankaus sprendimo priėmimo yra tuomet, kai dėl ginčo esmės yra priimtas ieškovo nepalankus teismo sprendimas, nors šis sprendimas ir neįsiteisėjęs“⁴. Taigi, teismų praktikoje formuojami nauji išaiškinimai, susiję su laikinių apsaugos priemonių taikymo sąlygomis, be to, tiek teisės doktrinoje⁵, tiek negriežtosios teisės (angl. *soft-law*) šaltiniuose⁶ yra atlikta tyrimų, susijusių su laikinių apsaugos priemonių sąlygų analize. Minėtame negriežtosios teisės šaltinyje yra nurodomi ir papildomi laikinių apsaugos priemonių taikymo reikalavimai. Pavyzdžiui, tiesiogiai nurodoma, kad be dviejų kumuliatyvių laikinių apsaugos priemonių taikymo sąlygų, turi būti tenkinamas ir trečiasis kriterijus, t. y. proporcingumo reikalavimas⁷. Naujausioje Lietuvos apeliacinio teismo praktikoje akcentuojama (aktyvi) teismo pareiga užtikrinant proporcingų laikinių apsaugos priemonių taikymą, įtraukiant ir teismo galimybę savo iniciatyva spręsti dėl neproporcingų laikinių apsaugos

1 „Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas“, *Valstybės žinios*, 2002-02-28, Nr. 36-1340.

2 Vis dėlto minėta teismų praktika vis dar kinta ir formuojasi. Laikinių apsaugos priemonių sąlygų aiškinimo raida yra apžvelgta, pavyzdžiui, Klaidas Armalis, „Laikinių apsaugos priemonių taikymo testas Lietuvos apeliacinio teismo praktikoje“, *Teisė* 100 (2016): 68–80, <https://doi.org/10.15388/Teise.2016.100.10247>.

3 „Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. rugpjūčio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-706-464/2023“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infoplex.lt/tp/2186162#>.

4 „Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. rugsėjo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-547-464/2023“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infoplex.lt/tp/2197249>.

5 Pavyzdžiui, Shahla Ali & Tom Kabau, „Conditions for Granting Interim Measures“, iš I. Bantekas, P. Ortolani, S. Ali, M. Gomez, & M. Polkinghorne, *UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration: A Commentary*, 343–372 (Cambridge: Cambridge University Press, 2020), <https://doi.org/10.1017/9781108633376.020>; Deyan Draguiev, *Interim Measures in Cross-Border Civil and Commercial Disputes: Interim Relief Proceedings in International Litigation and Arbitration* (Cham: Springer, 2023), <https://doi.org/10.1007/978-3-031-28704-6>.

6 Pavyzdžiui, „ELI/UNIDROIT Model European Rules of Civil Procedure“, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.unidroit.org/english/principles/civilprocedure/eli-unidroit-rules/200925-eli-unidroit-rules-e.pdf>.

7 *Ibid.*, 349. Būtina pabrėžti, kad kalbama apie specifinę laikinių apsaugos priemonių taikymo rūšį, kurios paskirtis konservacinė, t. y. išsaugoti turą, kuris bus skirtas patenkinti ieškovo reikalavimui vykdymo procese.

priemonių pakeitimo ar panaikinimo⁸. Atitinkamai kyla klausimas, ar neatsirado poreikis performuluoti laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygų suvokimą Lietuvos teismų praktikoje? Ar nereikia išgryninti naujų laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygų, pavyzdžiui, proporcingumo? O galbūt proporcingumas yra ne laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlyga, o tik bendrasis valstybės (teismo) veiksmų kontrolės vertinimo imperatyvas? Taigi, teismų praktikos, teisės doktrinos ir negriežtosios teisės šaltinių formavimo pokytis nulemia poreikį detaliau ištyrinėti Lietuvos teismų praktiką, susijusią su laikinųjų apsaugos priemonių sąlygomis, įvertinti šios praktikos koreliaciją su užsienio teisės doktrinos ir teismų praktikoje formuojamais standartais.

Šio straipsnio tikslas – įvertinti laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygas atsižvelgiant į naujausius tyrimus ir šios srities teismų praktiką. Šio darbo objektas – laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygos civiliniame procese. Šiame tyrime nenagrinėjamos kituose nacionaliniuose įstatymuose, pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymo⁹ numatytos laikinųjų apsaugos priemonių taikymo nuostatos. Tyrimo tikslui įgyvendinti iškelti tokie uždaviniai: a) įvertinti ieškinio tikėtino pagrįstumo sąlygą naujausioje teismų praktikoje; b) išanalizuoti grėsmės teismo sprendimo įvykdymui sąlygą; c) įvertinti proporcingumo reikalavimą ir jo poveikį taikant laikinąsias apsaugos priemones.

Tyrimo aktualumą ir originalumą pagrindžia aktualūs teismų praktikos išaiškinimai ir nauji užsienio teisės doktrinos darbai šioje srityje¹⁰. Užsienio teisės doktrinos tyrimai yra aktualūs siekiant įsvertinti ne tik užsienio valstybių tendencijas taikant laikinąsias apsaugos priemones, bet taip pat įvertinant, ar Lietuvos teismų praktikos pokyčiai atitinka užsienio tendencijas. Pažymėtina, kad laikinųjų apsaugos priemonių institutas nacionalinėje doktrinoje yra daugiausia nagrinėtas bendrojo pobūdžio tyrimuose, o paskutinis tyrimas, susijęs su išsamesne laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygų analize, autoriaus žiniomis, buvo atliktas 2016 metais¹¹. Taip pat yra atliktas teisės doktrinos tyrimas, susijęs su laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygomis atskirų kategorijų bylose¹², tačiau minėtame tyrime esminis dėmesys skiriamas laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygų diferencijavimui, atsižvelgiant į atskiras bylų kategorijas, o ne į bendrųjų laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygų aiškinimą. Šiame tyrime remiamasi užsienio autoriaus Deyan Draguiev tyrimu, susijusiu su laikinųjų apsaugos priemonių instituto analize¹³, taip pat užsienio autorių Shahla Ali ir Tom Kabau tyrimu, kuriame analizuojamos laikinųjų apsaugos

8 „Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1061-407/2023“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 15d., <https://www.infolex.lt/tp/2203476>.

9 „Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas“, *Valstybės žinios*, 2000-10-10, Nr. 92-2844.

10 Draguiev, *supra note*, 5.

11 Armalis, *supra note*, 2.

12 Artur Doržinkevič ir Indrė Maculevičienė, „Laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygos specialiųjų kategorijų civilinėse bylose“, *Jurisprudencija* 30, 1 (2023): 138–158.

13 Draguiev, *op. cit.*

priemonių taikymo sąlygos¹⁴. Šiame darbe remtasi nacionaline teisės doktrina¹⁵ ir Lietuvos apeliacinio teismo praktika¹⁶. Dėl lyginamojo metodo reikšmingi užsienio valstybių (Vokietijos, Šveicarijos, Austrijos, Prancūzijos, Anglijos) nacionaliniai teisės aktai, teismų praktika ir negriežtosios teisės šaltiniai.

Tyrimė taikomi analizės, sisteminis, lyginamasis ir apibendrinamasis metodai. Sisteminis metodas pasitelktas aiškinant laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygas sistemškai, t. y. įvertinant jas sisteminiu ryšiu su laikinųjų apsaugos priemonių instituto paskirtimi. Analizės metodu siekiama analizuoti kiekvieną iš laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygų atskirai, detalizuoti kiekvienos sąlygos turinį. Pateikiamos lyginamosios įžvalgos dėl užsienio valstybių reglamentavimo ir teismų praktikos. Apibendrinamasis teisės aiškinimo metodas taikomas darant apibendrinamąsias išvadas ir teikiant siūlymus dėl teismų praktikos formavimo perspektyvų.

1. Tikėtinas ieškinio pagrįstumas kaip laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlyga

CPK 144 straipsnis numato, kad „teismas dalyvaujančių byloje ar kitų suinteresuotų asmenų prašymu gali taikyti laikinąsias apsaugos priemones, jeigu šie asmenys tikėtinaai pagrindžia savo ieškinio reikalavimą“. Taigi, įstatymų leidėjas numato „tikėtinumo“ sąvoką. O teismų praktikoje galima surasti tiek „preliminaraus pagrįstumo“, tiek *prima facie* ieškinio pagrįstumo sąvokų. Nacionalinėje teisės doktrinoje pažymima, kad po 2011 m. CPK pakeitimų teismų praktikoje pradėta kaip sinonimus vartoti sąvokas „tikėtinas (preliminarius)“ ieškinio pagrįstumas ir *prima facie* ieškinio pagrįstumas, nors tarp šių sąvokų egzistuoja skirtumas¹⁷. Nors sutiktina, kad tai yra skirtingos sąvokos, tačiau, kalbant apie šios sąlygos turinį, svarbu atsižvelgti ne į lingvistinę normos formuluotę, o į šiuos laikinųjų apsaugos priemonių taikymo požymius ir ypatumus, kurie atsiskleidžia teismų praktikoje.

„Ieškinio tikėtinumo pagrįstumo vertinimo tikslas – teismo įsitikinimas, ar išnagrinėjus

14 Ali ir Kabau, *supra note*, 5. Nors minėti autoriai apžvelgė minėtą institutą arbitraže, tačiau autorių pateiktos įžvalgos yra reikšmingos dėl to, kad laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygos daugeliu atvejų yra identiškos.

15 Pavyzdžiui, Armalis, *op. cit.*

16 Šiame straipsnyje Lietuvos apeliacinis teismas laikomas galutinę teismų praktiką formuojančia institucija, nes kasacine tvarka nutartys dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo neskundžiamos (CPK 151 straipsnio 2 dalis). Tačiau tam tikrais atvejais kitų teismų išaiškinimai taip pat yra svarbūs. Detaliau apie teismų praktikos formavimo problematiką taikant laikinąsias apsaugos priemones žr. Artur Doržinkevič, „Teismų praktikos formavimo problematika taikant laikinąsias apsaugos priemones civiliniame procese“, *Jurisprudencija* 30, 1 (2023): 121–137).

17 Teigiama, kad pirmuoju atveju reikia įvertinti nurodytų faktinių aplinkybių realumą, jas pagrindžiančių įrodymų pakankumą, faktinių aplinkybių ir pateiktų įrodymų bei pareikšto reikalavimo sąsają (*fumus boni iuris*), o antruoju tereikia nustatyti, kad nėra aiškaus teisės naudojimo ne pagal paskirtį, piktnaudžiaujančio elgesio požymių (*fumus non mali iuris*) (Armalis, *supra note*, 2: 72–73).

bylą iš esmės, galėtų būti priimtas ieškoviui palankus teismo sprendimas.¹⁸ Gali būti keliamas klausimas dėl to, kodėl teismas turi bent preliminariai įsitikinti ieškinio pagrįstumu prieš taikydamas laikinąsias apsaugos priemones, t. y. kodėl negalima taikyti laikinųjų apsaugos priemonių net ir tais atvejais, kai ieškinyje galimai yra nepagrįstas. Atsakymas į šį klausimą, visų pirma, turėtų remtis tuo, kad laikinųjų apsaugos priemonių institutas yra pagalbinis ir šalutinis, t. y. skirtas užtikrinti pagrindinio proceso rezultatą. Todėl nagrinėjamas institutas neturi pakeisti pagrindinio proceso. Taikant laikinąsias apsaugos priemones atliekamas ieškinio pagrįstumo vertinimas yra skirtas ne bylai iš esmės išspręsti, o būsimo teismo sprendimo neįvykdymo rizikai įvertinti¹⁹. Taigi, teismui nesudarius pakankamai „tikėtino“ įsitikinimo dėl to, kad byloje yra sprendžiamas pakankamai rimtas klausimas, laikinųjų apsaugos priemonių institutas neturi būti taikomas. Verta atkreipti dėmesį į tai, kad tikėtino ieškinio pagrįstumo ir grėsmės teismo sprendimo įvykdymo sąlygos yra atskiros, todėl nereikėtų painioti jų įrodinėjimo dalyko. Kalbant apie tikėtiną ieškinio pagrįstumą siekiama nustatyti, ar byloje pasirinktas teisiškai įmanomas gynybos būdas²⁰, pridėti visi būtini (svarbūs) įrodymai, pagrindžiantys tikėtiną pagrįstumą²¹ ir pan. Taigi, iš esmės įvertinamas ieškinio pagrįstumo ir „rimtumo“ klausimas, o ne grėsmės teismo sprendimo įvykdymui aplinkybės. O grėsmė teismo sprendimo įvykdymui yra siejama su grėsmės nustatymu, t. y. proceso šalis turi pareigą tokį savo prašymą pagrįsti, nurodyti aplinkybes, kurios bent minimaliai patvirtintų tikėtiną grėsmę teismo sprendimo įvykdymui²². Taigi, ginčo šalis turi procesinę pareigą netaikant itin aukšto įrodinėjimo standarto, įrodyti objektyvaus pobūdžio tikimybę teismo sprendimo įvykdymo grėsmės dėl atsakovės nesąžiningų veiksmų buvimo ar atsiradimo²³. Tai yra dvi atskiros sąlygos, kurias abi reikia įrodyti. Negriežtosios teisės šaltiniuose pagrįstai nurodoma, kad ieškinio tikėtino pagrįstumo nustatymas neturi daryti įtakos grėsmės teismo sprendimo įvykdymo nustatymui²⁴.

Svarbu atsakyti į klausimą, kokie lygio įsitikinimo laipsnį teisėjas turėtų pasiekti, kad galima būtų konstatuoti, jog ieškinyje yra tikėtina pagrįstas. Ar galima taikyti įprastai civilinėse bylose taikomą įrodinėjimo standartą, t. y. tikimybių pusiausvyros principą? Kasacinio teismo praktikoje pažymima, kad „išvadą apie faktų buvimą teismas civiliniame

18 „Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. birželio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1294-302/2016“, Infollex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infollex.lt/tp/1333987#>.

19 „Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. birželio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1085-407/2016“, Infollex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infollex.lt/tp/1287064>.

20 „Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. vasario 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-75-516/2022“, Infollex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infollex.lt/tp/2059653>.

21 „Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. sausio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-20-180/2017“, Infollex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infollex.lt/tp/1402922>.

22 „Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. rugsėjo 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-756-330/2023“, Infollex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infollex.lt/tp/2189091>.

23 *Ibid.*

24 „ELI/UNIDROIT“, *supra note*, 6: 348. Būtina pabrėžti, kad kalbama apie specifinę laikinųjų apsaugos priemonių taikymo rūšį, kurios paskirtis konservacinė, t. y. išsaugoti turtą, kuris bus skirtas patenkinti ieškovo reikalavimui vykdymo procese.

procesu (spręsdamas bylą dėl esmės) gali daryti ir tada, kai tam tikrų abejonių dėl fakto buvimo lieka, tačiau byloje esančių įrodymų visuma leidžia manyti esant labiau tikėtina atitinkamą faktą buvus, nei jo nebuvus²⁵. Taigi, vykstant civiliniam procesui dispozityvioje byloje, teisėjo įsitikinimas tam tikrų faktų buvimu turi pasiekti labiau tikėtiną laipsnį, t. y. taikomas tikimybių pusiausvyros principas. Vis dėlto, kalbant apie laikinių apsaugos priemonių institutą, Lietuvos apeliacinio teismo praktikoje galima rasti įvairių teisėjo įsitikinimo vertinimo apraiškų, pavyzdžiui, vienoje byloje nurodoma, kad „nusprendus, kad yra pagrįstų abejonių, jog ieškovui palankus teismo sprendimas galės būti priimtas, laikinių apsaugos priemonių taikymas atsakovo atžvilgiu negalimas“²⁶. Kitoje praktikoje nurodyta, kad „ieškiny yra *prima facie* pagrįstas, jeigu išanalizavus ieškovo argumentus ir atsakovo atsikirtimus, nelieka pagrįstų abejonių sėkminga ieškoviui proceso baigtimi“²⁷. Taigi, darytina išvada, kad paprastai linkstama prie ieškinio tikėtino pagrįstumo konstatavimo, o nežymūs neatitikimai paprastai nelemia to, kad tikėtinas ieškinio pagrįstumas yra paneigiamas. Turi būti nustatomos ne bet kokios abejonės, o tik pagrįstos abejonės dėl to, kad tikėtinas ieškinio pagrįstumas būtų paneigiamas. Teismų praktikoje taip pat galima rasti išaiškinimų, kad „pradinėje bylos proceso stadijoje, kada dažniausiai ir būna išsprendžiamas reikalavimų užtikrinimo laikinosiomis apsaugos priemonėmis klausimas, ieškoviui ar pareiškėjui, siekiančiam pasinaudoti šio instituto teikiama apsauga, tokio prašymo pareiškimo metu pakanka pagrįsti, kad egzistuoja protinga ieškinio patenkinimo galimybė“²⁸. Taigi, nurodoma „protinga ieškinio patenkinimo galimybė“, kuri yra vertinamojo pobūdžio. Manytina, kad toks standartas iš esmės reiškia, kad ieškiny yra tikėtina pagrįstas, jeigu nėra kažkokių akivaizdžių trūkumų, kurie, atsižvelgiant į protingumo reikalavimą, lemtų ieškinio nepagrįstumą.

Užsienio teisės doktrinoje pažymima, kad dauguma teisės sistemų reikalauja, jog teismui būtų nustatytas tam tikras pareiškėjo reikalavimo tikėtino laipsnis. Tai gali būti įvardijama įvairiai, tačiau paprastai tai yra vertinimas, kad yra didesnė tikimybė, jog ieškiny bus patenkintas nei nepatenkintas, t. y. bent 50 proc. tikimybė²⁹. Taikant laikinąsias apsaugos priemones teismas negali ir neturi nagrinėti ieškinio pagrįstumo iš esmės, tačiau laikinių apsaugos priemonių taikymo tikslais teismas turi sugebėti išvelgti pagrįstą argumentuotą ieškinį (angl. *good arguable case*) arba, kaip dažnai vadinama bendrosios teisės tradicijoje, – tikimybių pusiausvyrą (angl. *balance of the probabilities*)³⁰. Pavyzdžiui, pagal Anglijos teisę būtina nustatyti, kad yra rimtas klausimas, kurį reikia nagrinėti, tačiau tai

25 Žr. pvz., „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. lapkričio 25 d. nutartį civilinėje byloje Nr. e3K-3-296-969/2021“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infoplex.lt/tp/2040506>.

26 „Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. birželio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1294-302/2016“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infoplex.lt/tp/1333987>.

27 „Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. kovo 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-254-464/2020“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infoplex.lt/tp/1863971>.

28 *Ibid.*

29 Draguiev, *supra note*, 5: 57.

30 *Ibid.*

ne visada reiškia, kad reikia nustatyti bent 50 proc. tikimybę, kad ieškinys bus patenkintas. Pavyzdžiui, taikant turto areštą (angl. *freezing order*) turi būti gerai argumentuotas materialinio reikalavimo pagrindumas – „toks, dėl kurio galima pateikti rimtų argumentų, bet nebūtinai toks, kuris, teisėjo nuomone, turėtų daugiau nei 50 proc. sėkmės tikimybę“³¹. O „paieškos įsakymų“ (angl. *search order*)³² atveju reikalaujama itin stiprios *prima facie* bylos³³. Taigi pagal bendrą standartą pareiškėjo materialinio reikalavimo įrodymas turėtų būti *prima facie*, t. y. materialinių teisių egzistavimas turėtų būti rimtai įrodytas su didele tikimybe, bent 50 proc. ar daugiau³⁴. Žvelgiant į kontinentinės teisės valstybės akcentuotina, kad pagal Austrijos vykdymo akto 389 straipsnio 1 dalį materialinio reikalavimo egzistavimas turėtų būti įrodytas tiek, kad teismas galėtų įsitikinti jo egzistavimu³⁵.

Taigi, iš minėtų normų formuluočių galima spręsti apie tam tikrą ieškinio tikėtino pagrįstumo sąlygą užsienio valstybėse, tačiau nėra aiškiai apibrėžta, kokio lygio teismo įsitikinimas turi būti pasiektas. Vis dėlto pritartina doktrinos požiūriui, kad pagal bendrąją taisyklę, teismo įsitikinimas ieškinio pagrįstumu turėtų siekti bent 50 proc. tikimybę, t. y. taikytinas tikimybės pusiausvyros principas. Tačiau yra išimčių iš šios bendrosios taisyklės. Pavyzdžiui, taikant labai stipriai teises apribojančias priemones, pavyzdžiui, Anglijos teisėje taikomi „paieškos įsakymai“, lemia tai, kad teisėjas turi būti labai stipriai įsitikinęs ieškinio pagrįstumu. Manytina, kad galima ir atvirkštinė taisyklė – jeigu prašomos laikinosios apsaugos priemonės stipriai nesuvaržo atsakovo teisių, teismo įsitikinimo laipsnis neturi būti itin aukštas siekiant pritaikyti tokias priemones. Taigi, tikėtino pagrįstumo įrodinėjimo standartas gali kisti atsižvelgiant į prašomas taikyti laikinosios apsaugos priemonės rūšies, bylos kategorijos ar kitokias aplinkybes. Tačiau galima kelti klausimą, ar galima taikyti laikinąsias apsaugos priemones tuo atveju, jeigu teisėjo įsitikinimas ieškinio tikėtiniu pagrįstumu yra lygus 0 proc., t. y. preliminariai įvertinus byloje esančius įrodymus, teismas mano, kad nėra jokios tikimybės, kad pareikštas ieškinys galėtų būti tenkinamas. Manytina, kad tokiau atveju laikinosios apsaugos priemonės neturi būti taikomos, nes minėtas institutas yra priklausomas nuo pagrindinio ginčo, kuriuo sprendžiama dėl bylos esmės. Todėl nesant jokios tikimybės, kad pagrindinis ginčas dėl esmės yra pagrįstas, laikinosios apsaugos priemonės neturi būti taikomos.

Kita vertus, keltinas klausimas, ar gali būti taikomos laikinosios apsaugos priemonės, kai teisėjo įsitikinimas ieškinio pagrįstumu egzistuoja, tačiau yra mažesnis nei 50 proc.

31 „Ninemia Maritime Corporation v Trave Schifffahrtsgesellschaft GmbH (The Niedersachsen) [1983] 2 Lloyd's Rep, 600“, cit. Draguiev, *supra note*, 5: 57 (angl. *one which is more than barely capable of serious argument, but not necessarily one which the judge considers would have a better than 50% chance of success*).

32 Anglijos teisė numato specifinę laikinųjų apsaugos priemonių rūšį – *search order*, kurios paskirtis iš esmės yra užtikrinti įrodymus, leidžiant ieškoviui pateikti į atsakovo patalpas.

33 Draguiev, *supra note*, 5: 57.

34 *Ibid.*

35 „Austrijos vykdymo aktas (2018 m. gegužės 17 d. redakcija)“, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=100017000&FassungVom=2018-05-17>.

Atsižvelgiant į anksčiau nurodytus kriterijus, manytina, kad tokie atvejai gali atsirasti, tą patvirtina ir teismų praktikos pavyzdžiai. Lietuvos teismų praktikoje ilgą laiką buvo formuojama praktika dėl ieškinio preliminarus pagrįstumo nebuvimo po to, kai pirmosios instancijos teismas priima ieškovui nepalankų teismo procesinį sprendimą dėl ginčo, nors jis dar neįsiteisėjęs. Nustačius tokį faktą, laikinosios apsaugos priemonės paprastai būdavo netaikomos³⁶. Manytina, kad objektyviausias pagrindas pagrįsti tokį vertinimą yra tai, kad pirmosios instancijos teismui atmetus ieškinį, tai savaime parodo didesnę tikimybę dėl ieškinio tikėtino nepagrįstumo. Pavyzdžiui, statistiniai duomenys patvirtina, kad vidutiniškai apie 70 proc. apeliacinių skundų yra atmetami³⁷. Tai reiškia, kad egzistuoja tik 30 proc. tikimybė, kad ieškinys yra pagrįstas, o 70 proc. tikimybė, kad ieškinys nėra pagrįstas. Todėl teismų praktikoje buvo laikomasi nuomonės, kad nėra pagrindo taikyti laikinių apsaugos priemonių, kai egzistuoja didesnė tikimybė, jog ieškinys yra nepagrįstas. Vis dėlto naujausia teismų praktika praplėtė³⁸ minėtą praktiką ir nurodė, kad *kiekvienas atvejis visgi turi būti vertinamas individualiai, atsižvelgiant į ieškinio atmetimo pagrindus (pavyzdžiui, ar ieškinio atmetimas implikuoja išvadą dėl neleistino ar aiškiai neįmanomo civilinių teisių gynimo būdo, ieškinio visiško nepagrįstumo faktinėmis aplinkybėmis, piktnaudžiavimo pareiškiant aiškiai nepagrįstą ieškinį, pan.), to konkretaus ginčo esmę ir prašomų taikyti laikinių apsaugos priemonių rūšį bei jų taikymu siekiamus tikslus*³⁹. Byloje ieškovas ieškiniu prašė pripažinti atsakovės (įmonės) visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimą dėl bendrovės įstatinio kapitalo mažinimo negaliojančiu ir grąžinti ieškovo nuosavybėn tam tikrą kiekį akcijų. Pirmosios instancijos teismui atmetus ieškinį, buvo gauta informacijos, kad atsakovė ketina spręsti dėl įstatinio kapitalo papildomais akcininkų įnašais padidinimo, papildomai išleidžiant naujas akcijas, klausimą. Akcininkams priėmus sprendimą padidinti įstatinį kapitalą ir išleisti naujas akcijas, ieškovui galimai palankaus teismo sprendimo įvykdymas būtų neproporcingai apsunkintas. Ieškovas būtų priverstas ginčyti naujai priimtus sprendimus, todėl ieškovas prašė taikyti laikinąsias apsaugos priemones – draudimą šaukti visuotinį akcininkų susirinkimą. Lietuvos apeliacinis teismas, atkreipęs dėmesį į susiklosčiusio ginčo pobūdį (ginčas susijęs su akcininko teisėmis) ir specifinę laikinosios apsaugos priemonės rūšį (laikiną draudimą šaukti susirinkimą), sprendė, kad *ieškovui nepalanki bylos procesinė baigtis pati savaime nėra pakankama jo prašymui dėl faktiškai susiklosčiusios padėties stabilizavimo atmesti, konstatuojant prima facie (iš pirmo žvilgsnio) nepagrįsto*

36 „Lietuvos apeliacinio teismo 2019 m. birželio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-515-302/2019“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infoplex.lt/tp/1730323>.

37 „Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. veiklos apžvalga“ (2022), 38–39, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.apeliacinis.lt/data/public/uploads/2023/03/lietuvos-apeliacinio-teismo-2022-m.-veiklos-apzvalga.pdf>.

38 Sąmoningai nevartojamas terminas „pakeitė“. Nors toliau nurodoma Lietuvos apeliacinio teismo nutartis yra priimta teisėjų kolegijai sprendžiant bylą apeliacine tvarka, tačiau minėta nutartis yra tarpinė nutartis, kurioje išaiškinimas pateiktas ne peržiūrint žemesnės instancijos teismo nutartį, o sprendžiant apeliacinį skundą. Kitais žodžiais tariant, minėta nutartis neturi precedentinės galios (detaliau apie teismų praktikos formavimo problematiką taikant laikinąsias apsaugos priemones žr. Doržinkevič, *supra note*, 16).

39 „Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. rugsėjo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-547-464/2023“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infoplex.lt/tp/2197249>.

*ieškinio padavimą*⁴⁰. Nors nutartyje paminėtos svarbios aplinkybės dėl ginčo pobūdžio ir laikinųjų apsaugos priemonių rūšies, tačiau verta akcentuoti ir tai, kad nagrinėjamu atveju taikomos priemonės iš esmės nesukelia didelių apribojimų atsakovo teisėms (nedaro reikšmingos žalos atsakovo teisėms), lyginant su ieškovo atžvilgiu teikiama nauda. Atsižvelgiant į minėtų aplinkybių visumą, ieškinio tikėtino pagrįstumo laipsnis šiuo atveju galėjo sudaryti ir mažesnę nei 50 proc. įsitikinimą.

Juo labiau, kad tokios pozicijos laikomasi ir užsienio teisės doktrinoje. Teigiama, kad įrodinėjimo standartas dėl ieškinio tikėtino pagrįstumo turi aiškų kontrastą. Taikant laikinąsias apsaugos priemones gali prireikti tam tikro lankstumo, susijusio su įrodinėjimo standartu atsižvelgiant į tai, kad ankstyvuosiuose bylinėjimosi etapuose įrodymai dar gali būti neišsamūs, ir dar svarbiau, kad įrodinėjimo standartas turėtų būti proporcingas prašomai apsaugos priemonei – kuo sunkesnis galimas prašomos apsaugos poveikis kitai šaliai, tuo griežčiau reikia įrodyti tokios apsaugos poreikį⁴¹. Negriežtosios teisės šaltiniuose teigiama, kad nors paprastai reikėtų vengti priemonių, dėl kurių gali būti padaryta tinkamai nekompensuojama žala atsakovui, tačiau išimtiniais atvejais jos gali būti būtinos pareiškėjo naudai. Tokiomis aplinkybėmis pareiškėjas turi atitikti aukštesnį įrodinėjimo standartą, t. y. jis turi įrodyti, kad yra labai didelė tikimybė (didelė tikimybė), jog jo ieškinys bus patenkintas iš esmės⁴².

Apibendrinant teigtina, kad, nors įstatymų leidėjas Lietuvoje ir užsienyje gan neaiškiai apibrėžia ieškinio tikėtino pagrįstumo sąvoką, tačiau tai paaiškinama tuo, kad kiekvienu konkrečiu atveju gali tekti nustatyti tikėtiną ieškinio pagrįstumą atsižvelgiant į skirtingas aplinkybes. Tuo atveju, jeigu prašoma taikyti priemonę itin neapriboja atsakovo teisių, tokia priemonė gali būti taikoma net ir esant žemesniam nei 50 proc. įsitikinimo laipsniui. Atitinkamai, kuo labiau varžančio pobūdžio priemonė taikoma, tuo didesnis privalo būti teismo įsitikinimas ieškinio pagrįstumu. Taigi, tikėtinas ieškinio pagrįstumas konstatuojamas atsižvelgiant į skirtingas faktines ginčo aplinkybes, taikomos laikinosios apsaugos priemonės rūšį, bylų kategoriją ir kitas reikšmingas aplinkybes.

2. Grėsmė teismo sprendimo įvykdymui kaip laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlyga

Tik nustačius pirmąją laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygą, galima vertinti antrąją laikinųjų apsaugos priemonių sąlygą. Taip yra todėl, kad laikinųjų apsaugos priemonių

40 „Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. rugsėjo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-547-464/2023“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infoplex.lt/tp/2197249>.

41 Ali ir Kabau, *supra note*, 5: 345–355.

42 „ELI/UNIDROIT“, *supra note*, 6: 354.

taikymo sąlygos yra kumuliatyvos⁴³, o nustačius, kad ieškinyis nėra tikėtina pagrįstas, neįmanoma taikyti šių priemonių. Antroji laikinių apsaugos priemonių taikymo sąlyga yra grėsmė teismo sprendimo įvykdymui. Teismų praktikoje pažymėta, kad „CPK nuostatos neįtvirtina sąrašo pavyzdinių kriterijų, kuriais remdamasis teismas galėtų nuspręsti, ar byloje kyla teismo sprendimo neįvykdymo rizika“⁴⁴. Be to, „grėsmė galimai ieškovui palankaus teismo sprendimo įvykdymui nustatinėjama konkrečioje byloje, pagal tos bylos aplinkybes, pareikštus reikalavimus bei toje byloje pateiktus įrodymus“⁴⁵. Taip pat nurodoma, kad „pripažinus, jog LAP taikymui užtenka tik bet kokios teorinės galimybės, kad jų nesėmūs galėtų kilti pavojus tinkamam teismo sprendimo įvykdymui, būtų iškreipta laikinių apsaugos priemonių, kaip išimtinės procesinės priemonės, esmė, pažeisti proporcingumo, teisingumo ir protingumo principai, nes tokių priemonių galėtų būti imamasi iš esmės kiekvienoje byloje“⁴⁶. Taigi, Lietuvos teismų praktikoje grėsmė teismo sprendimo įvykdymui suprantama plačiąja prasme, ji gali kisti nuo konkrečių byloje esančių faktinių aplinkybių. Pabrėžtina, kad tam tikrais atvejais teismų praktikoje nepagrįstai suabsoliutinama grėsmė teismo sprendimo įvykdymui nurodant, kad laikinąsias apsaugos priemones galima taikyti tik tada, kai byloje yra duomenų apie atsakovo nesąžiningumą⁴⁷, tačiau toks išaiškinimas yra aktualus kalbant tik apie specifines laikinių apsaugos priemonių rūšis, kurių tikslas užkirsti kelią nesąžiningiems atsakovo veiksams, pavyzdžiui, sprendžiant dėl turto arešto, kai atsakovas siekia paslėpti ar iššvaistyti turtą. Todėl tam tikrais atvejais (atsižvelgiant į sprendžiamos bylos kategoriją, prašomos taikyti laikinosios apsaugos priemonės rūšį), grėsmė teismo sprendimo įvykdymui gali egzistuoti net ir nesant atsakovo nesąžiningumo, pavyzdžiui, sprendžiant dėl laikinių apsaugos priemonių taikymo viešųjų pirkimų ar civilinėse bylose, kylančiose iš šeimos teisiųjų santykių ir pan. Taigi, grėsmė teismo sprendimo įvykdymui gali atsirasti ne tik dėl atsakovo veiksmų, bet ir dėl objektyvių aplinkybių⁴⁸.

Grėsmė teismo sprendimo įvykdymui nėra tik Lietuvos teisėje taikytina kategorija. Užsienio valstybių įstatymai taip pat reglamentuoja grėsmės teismo sprendimo įvykdymui sąlygą, pavyzdžiui, pagal Austrijos vykdymo akto 389 straipsnio 1 dalį reikia įrodyti, kad yra aplinkybių, rodančių realią grėsmę pareiškėjo teisėms⁴⁹. Anglijoje, kai prašoma teismo do-

43 „Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. vasario 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-100-910/2022“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infoplex.lt/tp/2061099>.

44 „Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. rugpjūčio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-680-1120/2022“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infoplex.lt/tp/2100485>.

45 „Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. spalio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-987-1120/2021“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infoplex.lt/tp/2028458>.

46 „Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1058-302/2021“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infoplex.lt/tp/2032904>.

47 Žr. pvz. „Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. balandžio 6 d. nutartį civilinėje byloje Nr. e2-629-302/2017“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infoplex.lt/tp/1456668>.

48 „Lietuvos apeliacinio teismo 2012 m. kovo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-280/2012“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infoplex.lt/tp/372344>

49 „Austrijos vykdymo aktas“, *supra note*, 35.

kumentą areštui, turi būti svarių įrodymų, patvirtinančių realią atsakovo turto iššvaistymo grėsmę, o jei prašoma išduoti „paieškos įsakymą“, nesiėmus prašomos priemonės gali būti padaryta potenciali arba reali labai didelė žala⁵⁰. Pagal Šveicarijos civilinio proceso kodekso 261 straipsnį laikinoji apsaugos priemonė turėtų būti taikoma tik tuo atveju, jei pareiškėjo materialinės teisės bus pažeistos tiek, kad to nebus galima arba bent jau nebus lengva ištaisyti. Panašios kategorijos taikytinos Prancūzijoje, Italijoje ir kt.⁵¹. Grėsmės laipsnis (įsitikinimas, kad ji atsiras) skiriasi nuo jos egzistavimo tikimybės iki grėsmės neišvengiamumo. Grėsmės dydis (poveikis ieškovo teisėms) taip pat skiriasi – nuo neženklios grėsmės ieškovo teisėms iki nepataisomos žalos pareiškėjo teisėms⁵². Taigi, grėsmė teismo sprendimo įvykdymui yra plataus pobūdžio sąvoka, kuri skiriasi priklausomai nuo bylos kategorijos, prašomos taikyti laikinųjų apsaugos priemonės rūšies ir kitų reikšmingų aplinkybių.

Pasakytina, kad Lietuvos teisėje vartotina sąvoka „grėsmė teismo sprendimo *įvykdymui*“ nėra iki galo tiksli, nes ji daro prielaidą, kad laikinosios apsaugos priemonės gali būti taikomos tik tada, kai yra grėsmė teismo sprendimo faktiniam įvykdymui, nors tai nėra tiesa. Užsienio teisės doktrinoje pagrįstai atskiriama grėsmė ieškovo teisėms (angl. *risk / threat for the substantive rights*) ir grėsmė teismo sprendimo priverstiniam vykdymui (angl. *threat to the enforcement of the rights post-judgment*)⁵³. Toks atskyrimas yra svarbus sprendžiant dėl tam tikro pobūdžio laikinųjų apsaugos priemonių. Nors tam tikrais atvejais siekiant įrodyti abiejų kategorijų grėsmę, įrodinėjimas sutampa, tačiau kai kuriais atvejais jis skiriasi⁵⁴. Tai patvirtina ir Lietuvos teismų praktikos pavyzdžiai. Antai, kai prašoma taikyti turto areštą, nes atsakovas gali iššvaistyti turtą, kyla grėsmė tiek ieškovo teisėms, tiek teismo sprendimo priverstiniam vykdymui, todėl abi grėsmės šiuo atveju sutampa. O jeigu byloje yra pareikštas ieškinyis dėl juridinio asmens veiklos tyrimo, o prašoma taikyti specifinę laikinųjų apsaugos priemonių taikymo rūšį – laikiną juridinio asmens turto administravimą, atsiranda tik grėsmė ieškovo teisėms, tačiau nėra grėsmės teismo sprendimo priverstiniam vykdymui. Teismų praktikoje yra pasitaikę atvejų, kai teismai atsisako taikyti tokias priemones dėl to, kad tokios laikinosios apsaugos priemonės niekaip neprisidėtų prie teismo sprendimo įvykdymo⁵⁵. Manytina, kad tokiais atvejais nepagrįstai atsisakoma taikyti laikinąsias apsaugos priemones, nes teismas supainioja grėsmės ieškovo teisėms ir grėsmės teismo sprendimo įvykdymui sąlygas. Negriežtosios teisės šaltiniuose taip pat yra pateikiamas toks atskyrimas. Pavyzdžiui, prašant taikyti laikinąsias apsaugos priemones, kurių paskirtis užtikrinti atsakovo turto išsaugojimą (angl. *asset preservation measures*), būtina įrodyti, kad netaikius priemonės teismo sprendimo vykdymas prieš atsakovą bus

50 Draguiev, *supra note*, 5: 58.

51 *Ibid.*

52 *Ibid.*

53 *Ibid.*, 59.

54 *Ibid.*

55 „Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. balandžio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-321-236/2020“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infoplex.lt/tp/1872719>.

neįmanomas arba labai sudėtingas⁵⁶, t. y. kalbama apie priverstinio vykdymo stadiją. O taikant reguliacinio pobūdžio laikinąsias apsaugos priemones būtina įrodyti, kad laikinoji apsaugos priemonė yra būtina siekiant reguliuoti klausimus, dėl kurių vyksta ginčas tol, kol bus priimtas galutinis sprendimas bylos nagrinėjime⁵⁷, taigi, teismo sprendimo vykdymo stadija nėra svarbi. Manytina, kad ir Lietuvos teismų praktikai reikėtų atskirti grėsmę ieškovo teisėms plačiąja prasme ir grėsmę teismo sprendimo faktiniam įvykdymui, nes ne visos laikinosios apsaugos priemonės skirtos užtikrinti faktinį įvykdymą etapą.

Tam tikrais atvejais grėsmė teismo sprendimo įvykdymui glaudžiai siejama su „skubos“ (angl. *urgency*) vertinimu⁵⁸. Teisės doktrinoje nurodoma, kad skubos aspektas gali būti vertinamas keliais būdais. Pirma, tai gali būti būtina laikinųjų apsaugos priemonių (tam tikros rūšies) taikymo sąlyga; antra, tai gali būti ne laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlyga, o pagrindas nagrinėti prašymą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo *ex parte* (atsakovui nedalyvaujant); trečia, skuba gali būti nesusijusi su laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygomis, bet tai gali būti viena iš svarbių (išskirtinių) aplinkybių, susijusi su laikinųjų apsaugos priemonių būtinybe, t. y. skuba padidina prašymo pagrįstumą⁵⁹. Kalbant apie pirmąjį atvejį, „skubos“ klausimas Lietuvos teismų praktikoje nėra vertinamas kaip privaloma laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlyga, nes to nenumato CPK 144 straipsnis. Kalbant apie antrąjį aspektą, t. y. *ex parte* procedūrų taikymą, galima pritarti, kad „skubos“ atveju Lietuvos teisė numato *ex parte* taikymo procedūrą. Tačiau būtina pažymėti, kad šiuo metu Lietuvoje tai yra bendroji taisyklė, o ne išimtis, nes pagal CPK 147 straipsnio 1 dalį atsakovui apie prašymą pranešama tik tada, kai teismas mano, kad tai yra būtina. Minėta norma yra kritikuotina, nes ji neatitinka funkcinio požiūrio į laikinųjų apsaugos priemonių taikymą, t. y. idėjos, kad teismas turi identifikuoti konkrečios laikinosios apsaugos priemonių taikymo paskirtį, bylų kategoriją ir kitas reikšmingas bylai aplinkybes. Be to, *soft-law* šaltiniuose pagrįstai nurodoma, kad *ex parte* procesas turi būti taikomas tik tada, kai yra *neatidėliotina būtinybė* (angl. *urgent necessity*)⁶⁰ arba atsakovas gali sutrikdyti (angl. *frustrate*) ieškovo siekį gauti efektyvią savo interesų apsaugą⁶¹. Kalbant apie trečiąjį aspektą, t. y. vertinant skubos aspektą kaip išskirtinę aplinkybę, kuri padidina prašymo taikyti laikinąsias apsaugos priemones pagrįstumą, reikia pabrėžti, kad Lietuvos

56 „ELI/UNIDROIT“, *supra note*, 6: 348.

57 *Ibid.*

58 Pavyzdžiui, viena iš Europos sąskaitos blokavimo įsakymo taikymo sąlygų yra ta, kad „reikia *skubiai* taikyti tokią priemonę, nes esama realios rizikos, kad be tokios priemonės bus trukdoma arba bus gerokai sunkiau vėliau įvykdyti kreditoriaus reikalavimą skolininko atžvilgiu“ („2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 655/2014, kuriuo nustatoma europinio sąskaitos blokavimo įsakymo procedūra, siekiant palengvinti tarpvalstybinį skolų išieškojimą civilinėse ir komercinėse bylose“, 7 straipsnio 2 dalis, Eur-Lex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 17 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex:32014R0655>).

59 Draguiev, *supra note*, 5: 63.

60 „ELI/UNIDROIT Principles of Transnational Litigation“ (2004), 772, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.unidroit.org/english/principles/civilprocedure/ali-unidroitprinciples-e.pdf>.

61 „ELI/UNIDROIT“, *supra note*, 6: 337.

teisėje šis aspektas yra taikytinas. Lietuvos teismų praktikoje tam tikrais atvejais „skubos“ aspektas suponuoja būtinybę taikyti laikinąsias apsaugos priemones, pavyzdžiui, viešųjų pirkimų byloje sprendžiant dėl pirkimo procedūrų sustabdymo taip pat vertinama ar pirkimo objekto įsigijimas reikalauja ypatingos skubos⁶².

Taigi, „skubos“ vertinimas yra glaudžiai susijęs su grėsmės teismo sprendimo įvykdymui vertinimu. Tačiau atkreipti dėmesį į tai, kad laikinųjų apsaugos priemonių institutas kaip laikinas procesinis institutas pats savaime visada yra susijęs su tam tikru skubos aspektu, nors tai ir nėra pažymima visais atvejais. Turima omenyje, kad, taikant laikinąsias apsaugos priemones, visada turi egzistuoti bent minimalus skubos laipsnis, priešingu atveju, t. y. nustačius, kad byloje nėra jokios skubos, nėra poreikio taikyti laikinąsias apsaugos priemones, kadangi galima būtų sulaukti bylos nagrinėjimo iš esmės pabaigos. Vokietijos teisės doktrina nurodo, kad laikinosios teisinės apsaugos paskirtis susijusi su tikslu apsaugoti teisinį ginčą nuo teismo proceso laiko padarinių⁶³. Taigi, skubos aspektas yra susijęs su pačia laikinųjų apsaugos priemonių taikymo paskirtimi, nes dėl bylos nagrinėjimo trukmės šalys patiria tam tikrų neigiamų pasekmių, todėl atsiranda poreikis laikinai užtikrinti (apsaugoti) tam tikrus santykius, susijusius su ginčo esme.

3. Proporcingumo reikalavimas taikant laikinąsias apsaugos priemones

Atskirai verta aptarti proporcingumo reikalavimą taikant laikinąsias apsaugos priemones. Dauguma teisės sistemų numato reikalavimą taikomoms laikinosioms apsaugos priemonėms – jų proporcingumą⁶⁴. Taip yra todėl, kad dauguma teisių yra santykinės, t. y. gali būti pateisinama tai, kad jos nėra įgyvendinamos visa apimtimi. Kriterijus, pagal kurį vertinamas toks įgyvendinimas, yra proporcingumo kriterijus⁶⁵. Taikant laikinąsias apsaugos priemones civiliniame procese dažnai susiduriama su esminių žmogaus teisių apribojimu, nors teismas dar nėra įsitikinęs nei ieškovo, nei atsakovo pozicijos teisingumu. Tai lemia poreikį nuspręsti, kuriai iš ginčo šalių reikia suteikti prioritetą – ieškovui ar atsakovui. Tai yra atliekama remiantis proporcingumo principu, kuris, be kita ko, doktrinoje įvardijamas kaip tam tikra teisinė konstrukcija ar metodologinė priemonė⁶⁶.

Teisės doktrinoje yra nurodyta, kad proporcingumo reikalavimas taikant laikinąsias

62 „Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-669-370/2023“, Infollex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infollex.lt/tp/2173618>.

63 Gerhard Lüke, Peter Wax, *Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung: mit Gerichtsverfassungsgesetz und Nebengesetzen* (München: Beck, 2000), 658.

64 Draguiev, *supra note*, 5: 64.

65 Aharon Barak, „The nature and function of proportionality“, iš *Proportionality: Constitutional Rights and Their Limitations* (Cambridge: Cambridge University Press), 131, <https://doi.org/10.1017/CBO9781139035293>.

66 *Ibid.*

apsaugos priemonės yra plataus pobūdžio, jis gali būti analizuojamas įvairiu lygmeniu⁶⁷. Tačiau būtina įvertinti, ar proporcingumo reikalavimas savaime yra viena iš laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygų. Minėtas klausimas yra aktualus dėl to, kad teismas, kaip viena iš valstybės valdžių, vykdydamas savo funkcijas privalo taikyti proporcingas priemones. Be to, proporcingumas turėtų būti vertinamas ne tik sprendžiant, ar reikia taikyti laikinas apsaugos priemones, bet ir viso nuosavybės teisės varžymo metu⁶⁸. Galiausiai, negriežtosios teisės šaltiniuose (angl. *soft-law*), pavyzdžiui, ELI/UNDROIT taisyklėse, proporcingumo principas yra tiesiogiai įtvirtinamas kaip būtinas laikinųjų apsaugos priemonių taikymo reikalavimas⁶⁹.

Lietuvos teismų praktikoje pagrįstai pripažįstama, kad proporcingumo principo įgyvendinimas sprendžiant laikinųjų apsaugos priemonių taikymo klausimą reiškia, jog teismas, taikydamas tokias priemones, turėtų įvertinti tiek ieškovo, tiek atsakovo teisėtus interesus ir nė vienam iš jų nesuteikti nepagrįsto prioriteto⁷⁰. Taigi, iš esmės reikia atlikti ieškovo ir atsakovo interesų balanso vertinimą: „<...> teismas turėtų atsižvelgti į galimus padarinius, kurie kiltų ieškovui, jei laikinosios apsaugos priemonės nebūtų pritaikytos, o ieškinys būtų patenkintas, ir padarinius, kurie kiltų atsakovui, jei laikinosios apsaugos priemonės būtų pritaikytos, o ieškinys – atmestas“⁷¹. Žvelgiant lyginamuoju aspektu, ieškovo ir atsakovo interesų balanso vertinimas pripažįstamas ir Anglijos teisėje. Pagal Anglijos teisę teismas turėtų užtikrinti šalių interesų pusiausvyrą, t. y. nors laikinąją apsaugos priemonę turėtų būti užtikrintos pareiškėjo teisės, atsakovo teisės neturėtų būti pažeistos nepagrįstai, neproporcingai ir be tinkamų teisių gynimo priemonių⁷². Teigiama, kad dauguma bylų dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo yra sprendžiamos remiantis ieškovo ir atsakovo interesų pusiausvyros principu⁷³. Panašų išaiškinimą dėl interesų balanso testo vertinimo yra išvystę ir Šveicarijos teismai. Pavyzdžiui, Šveicarijos Aukščiausiasis Teismas yra nurodęs, kad *priemonė turi būti proporcinga žalos pavojui. Jeigu norimam tikslui pasiekti tinka kelios priemonės, reikia pasirinkti mažiausiai varžančią, t. y. priemonę, kuri mažiausiai kenkia atsakovo teisei padėčiai. Turi būti pasverti prieštaringi abiejų ginčo šalių interesai. Kuo smarkiau priemonė paveikia šalį, kuria remiamasi, tuo griežtesni turi būti reikalavimai, susiję su*

67 Pavyzdžiui, tam tikrą pareigą užtikrinti proporcingumą turi ne tik teismas, bet ir antstolis. Be to, proporcingų priemonių taikymas yra aktualus ne tik sprendžiant dėl laikinųjų apsaugos priemonių sąlygų, bet ir sprendžiant antraeilius klausimus bei proporcingumas yra aktualus įvairiose laikinųjų apsaugos priemonių taikymo stadijose (Artur Doržinkevič, „Proporcingumo principas ir šį principą įgyvendinančių priemonių klasifikavimas laikinųjų apsaugos priemonių kontekste“, *Teisė* 123 (2022): 85–97, <https://doi.org/10.15388/Teise.2022.123.6>).

68 Doržinkevič, *supra note*, 68: 94.

69 „ELI/UNIDROIT“, *supra note*, 6: 335.

70 „Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. spalio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1070-798/2021“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infoplex.lt/tp/2030798>.

71 „Lietuvos apeliacinio teismo 2018 m. birželio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-753-553/2018“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infoplex.lt/tp/1605099>.

72 Draguiev, *supra note*, 5: 64.

73 Stuart Sime, *A practical approach to civil procedure* (New York: Oxford University Press, 2022), 466.

atitinkamų faktų buvimu ir teisiniu ieškinio pagrindu⁷⁴. Tad net ir tuo atveju, jeigu yra nustatomos pirmosios dvi laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygos (ieškinio tikėtinas pagrįstumas ir grėsmė teismo sprendimo įvykdymui), reikia įvertinti taikomų priemonių proporcingumą. Tai yra svarbu ne tik nustatant dėl būtinybės taikyti laikinąsias apsaugos priemones, bet ir parenkant konkrečią jų rūšį, mastą. Pavyzdžiui, nustačius, kad yra poreikis apriboti atsakovo nuosavybės teisę, nes yra grėsmė teismo sprendimo įvykdymui, tačiau toks apribojimas turi atitikti proporcingumo reikalavimą. Turi būti tinkamai įvertinta dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo rūšies (ar būtina taikyti turto areštą, o gal užtenka padaryti įrašą viešame registre dėl turto perleidimo draudimo), dėl taikomų apribojimo masto ir apimties (taikant turto areštą, svarbu nuspręsti, kokias nuosavybės teisės sudedamąsias dalis areštuoti, areštavus pinigines lėšas reikia nuspręsti, kokią sumą palikti atsakovui, kad būtų patenkinti minimalūs poreikiai ir pan.). Laikinosios apsaugos priemonės turi būti taikomos taip, kad nebūtų padaryta nepataisoma ar neproporcinga žala vienai iš ginčo šalių⁷⁵. Tačiau proporcingumas siejamas ne tik su laikinųjų apsaugos priemonių taikymu. Dėl laikinųjų apsaugos priemonių instituto procesinės prigimties⁷⁶ proporcingumas išlieka aktualus ir viso apribojimų galiojimo metu. Teismų praktikoje išaiškinta, kad, siekiant išlaikyti tinkamą teisių ir pareigų pusiausvyrą tarp ginčo šalių, būtina aiškinti laikinųjų apsaugos priemonių institutą reglamentuojančias normas sistemistiškai⁷⁷. Atitinkamai, ši institutą reglamentuojančios normos yra skirtos teismui reaguoti į susiklosčiusią faktinę situaciją ir, esant poreikiui, pakeisti ar apskritai panaikinti taikomus apribojimus. Taip pat galima taikyti ir kitas laikinųjų apsaugos priemonių institutą reglamentuojančias normas, skirtas užtikrinti tinkamą pusiausvyrą tarp ginčo šalių.

Naujausioje Lietuvos apeliacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad, taikant laikinųjų apsaugos priemonių panaikinimo institutą, *turi būti įvertintinas ne CPK 144 straipsnyje įtvirtintų būtinųjų laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygų egzistavimas, bet tai, ar šių priemonių taikymo pagrindas išnyko būtent dėl pasikeitusių aplinkybių ir ar laikinųjų apsaugos priemonių taikymas dėl pasikeitusių aplinkybių nepažeidžia proporcingumo bei ekonomiškumo principų reikalavimų*⁷⁸. Taigi, pripažįstama, kad proporcingumo reikalavimas neturi būti suprantamas kaip laikinųjų apsaugos priemonių sąlygų pakartotinis įvertinimas. Byloje jau nustačius dvi būtinąsias laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygas,

74 Šveicarijos Federalinio Aukščiausiojo Teismo 2012 m. sausio 3 d. nutartis, bylos Nr. 4A_611/2011, cit. Draguniev, *supra note*, 5: 64.

75 Ieškoviui gali atsirasti neproporcingi neigiami padariniai dėl laikinųjų apsaugos priemonių netaikymo, o atsakovui gali atsirasti neigiami padariniai dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo.

76 Turima omenyje, kad tai yra procesinis institutas, o teismas tik preliminariai įvertina tam tikras faktines aplinkybes ir nustato galimą grėsmę teismo sprendimo įvykdymui. Šios aplinkybės neturi prejudicines ar *res judicata* reikšmės ginčo nagrinėjimui iš esmės ir gali pasikeisti, todėl bet kuriuo metu gali atsirasti poreikis modifikuoti pritaikytas priemones.

77 „Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1061-407/2023“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 15d., <https://www.infolex.lt/tp/2203476>.

78 „Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. rugpjūčio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-706-464/2023“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 7 d., <https://www.infolex.lt/tp/2186162#>.

ginčo šalis neturi teisės reikalauti panaikinti laikinąsias apsaugos priemones argumentuojant pakartotiniu laikinių apsaugos priemonių taikymo sąlygų vertinimu. Viena vertus, toks aiškinimas yra pagrįstas, nes priešingas aiškinimas, visų pirma, reikštų *de facto* pakartotinį laikinių apsaugos priemonių taikymo sąlygų vertinimą, o tai turi būti užtikrinama apeliacijos procese (CPK 151 straipsnis), o ne naudojantis laikinių apsaugos priemonių panaikinimo institutu (CPK 149 straipsnis). Antra, priešingas aiškinimas pažeistų teisėtų lūkesčių ir teisinio tikrumo principus, nes laikinių apsaugos priemonių taikymas būtų nestabilus⁷⁹. Kita vertus, griežtas proporcingumo atribojimas nuo laikinių apsaugos priemonių sąlygų gali sukelti praktinių problemų, nes gali būti sunku atsiriboti nuo laikinių apsaugos priemonių taikymo sąlygų. Teisės doktrinoje taip pat nurodoma, kad papildomi laikinių apsaugos priemonių „standartai“, tokie kaip proporcingumas, dažnai sutampa su kai kuriais pagrindiniais laikinių apsaugos priemonių standartais (angl. *these additional standards overlap with some of the 'core' standards*)⁸⁰. Pavyzdžiui, vienoje Lietuvos apeliacinio teismo byloje turto areštas buvo taikytas prieš daugiau nei 6 metus vien dėl to, kad ieškinio suma yra didelė, o atsakovo finansinė padėtis yra prasta. Teismui buvo pateiktas prašymas panaikinti laikinąsias apsaugos priemones. Teismas, atkreipdamas dėmesį į tai, kad civilinė byla, kurioje taikytas turto areštas, yra sustabdyta, be to, turto areštas taikomas virš 6 metų, nusprendė, kad laikinosios apsaugos priemonės neproporcingai apriboja asmens teises⁸¹. Nors pagrindinė laikinių apsaugos priemonių panaikinimo priežastis buvo susijusi su ilgu teismo procesu ir bylos sustabdymo faktu, tačiau negalima paneigti to, kad turto areštas buvo taikytas nesant grėsmės teismo sprendimo įvykdymui taip kaip ji suprantama pagal dabartinę praktiką⁸², be to, keltinas klausimas, ar šioje situacijoje galima konstatuoti naujai atsiradusių (pasikeitusių) faktinių aplinkybių buvimą. Manytina, kad proporcingumo atribojimas nuo laikinių apsaugos priemonių taikymo sąlygų neturi būti suprantamas per griežtai (absoliučiai). Nors toks atribojimas yra pagrįstas laikinių apsaugos priemonių stabilumo siekiu, tačiau tokiu aiškinimu negalima pažeisti asmens teisių ir teisėtų interesų.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad teismas, siekdamas užtikrinti proporcingu laikinių apsaugos priemonių taikymą, išimtiniais atvejais turi teisę ir savo iniciatyva svarstyti klausimą dėl laikinių apsaugos priemonių pakeitimo ar panaikinimo⁸³. Manytina, kad, egzis-

79 Šiuo aspektu reikia priminti, kad siekiant užtikrinti laikinių apsaugos priemonių stabilumą teismų praktikoje, be kita ko, nurodoma, kad laikinąsias apsaugos priemones reikia pakeisti ar panaikinti tik tada, kai pasikeičia tam tikros faktinės aplinkybės (žr., pvz., „Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. gegužės 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-804-516/2017“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 15 d., <https://www.infoplex.lt/tp/1476098#>; „Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. rugšėjo 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. e2-771-553/2023“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 15 d., <https://www.infoplex.lt/tp/2189846#>).

80 Draguiev, *supra note*, 5: 65.

81 „Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1061-407/2023“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 15 d., <https://www.infoplex.lt/tp/2203476>.

82 Remiantis dabartine teismų praktika vien didelė ieškinio suma *per se* (liet. pati savaime) negali būti pripažinta kaip absoliutus pagrindas taikyti laikinąsias apsaugos priemones.

83 „Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-1061-407/2023“, Infoplex, žiūrėta 2023 m. lapkričio 15 d., <https://www.infoplex.lt/tp/2203476>.

tuojant tokiai situacijai, teismas paprastai turėtų laikinąsias apsaugos priemones pakeisti (CPK 148 straipsnis), o tik tuo atveju, jeigu taikomų apribojimų nebeįmanoma sušvelninti iki tokio lygmens, kad jos kuo labiau atitiktų abiejų šalių interesus, jas reikia panaikinti (CPK 149 straipsnis). Tokiu atveju laikinosios apsaugos priemonės turi būti panaikintos tik nustačius, kad išnyko grėsmė teismo sprendimo įvykdymui arba nebeliko tikimybės, kad ieškinys galės būti patenkintas, arba nebeįmanoma sušvelninti laikinųjų apsaugos priemonių taip, kad jos būtų proporcingos.

Išvados

Tikėtinas ieškinio pagrindumas kaip pirmoji laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlyga skirta įvertinti, ar byloje dėl ginčo esmės bus sprendžiamas pakankamai „rimtas“ ir pagrįstas klausimas, kuris, atsižvelgiant į konkrečias faktines aplinkybes, nagrinėtinos bylos kategoriją, prašomos laikinosios apsaugos priemonės rūšį, galėtų būti užtikrintas laikinosiomis apsaugos priemonėmis. Kuo labiau varžančio pobūdžio laikinąją apsaugos priemonę prašoma taikyti, tuo labiau teismas turi būti įsitikinęs ieškinio pagrįstumu. Tai, tikėtinas ieškinio pagrindumas konstatuojamas atsižvelgiant į skirtingas faktines ginčo aplinkybes, taikomos laikinosios apsaugos priemonės rūšį, bylų kategoriją ir kitas reikšmingas aplinkybes, todėl jo įrodinėjimo standartas kiekvienoje byloje kitoks.

Grėsmė teismo sprendimo įvykdymui, kaip antroji laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlyga, nustatoma atsižvelgiant į konkrečias faktines aplinkybes, taikomos laikinosios apsaugos priemonės rūšį, bylų kategoriją, todėl ši sąlyga nebūtinai susijusi su atsakovo nesąžiningumo įrodinėjimu. Grėsmė pareiškėjo teisėms (interesams) ir grėsmė teismo sprendimo priverstiniam (faktiniam) įvykdymu yra atskiros kategorijos, nors tam tikrais atvejais gali ir sutapti.

Laikinosios apsaugos priemonės turi būti proporcingos ne tik jų taikymo metu, bet jos turi atitikti proporcingumo reikalavimą visą jų taikymo laikotarpį. Nors proporcingumas kartais įvardijamas kaip privaloma laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlyga, tačiau proporcingumas neturėtų būti laikomas kaip trečioji laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlyga, nes tai yra bendrasis teisės principas, kuris, kaip ir kiti teisės principai, yra aktualus sprendžiant laikinųjų apsaugos priemonių taikymo klausimą. Teismas turi teisę savo iniciatyva svarstyti dėl laikinųjų apsaugos priemonių pakeitimo ar panaikinimo, jeigu laikinųjų apsaugos priemonių taikymas aiškiai pažeidžia asmens teises ir teisėtus interesus.

ANALYSIS OF THE CONDITIONS FOR THE APPLICATION OF INTERIM MEASURES IN RECENT CASE-LAW

Artur Doržinkevič

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary. *This article analyses the conditions for the application of interim measures in civil proceedings. With regard to the first condition for interim measures, the probable validity of the claim, it seeks answers as to what kind of judicial certainty is required to establish the probable validity of an action. It also analyses the concept of threat to the enforcement of the judgment as the second prerequisite and distinguishes between the concepts of threat to the rights of the applicant and threat to the actual enforcement of the judgment. Finally, the impact of the principle of proportionality in the application of interim measures is assessed and the question of whether proportionality can be considered as a third cumulative condition for the application of interim measures is analyzed, taking into account the good practice of foreign countries and sources of soft law. Both the relevant Lithuanian and foreign legal doctrine and case law are analysed.*

Keywords: *interim measures, protective measures, provisional measures, proportionality, civil procedure.*

Artur Doržinkevič, Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos Privatinės teisės instituto doktorantas. Mokslinių tyrimų kryptys: civilinis procesas ir tarptautinė privatinė teisė.

Artur Doržinkevič, PhD candidate at the Institute of Private Law at the Law School at Mykolas Romeris University. Research interests: civil procedure and private international law.